

УДК 7:165.12
ББК 85 : 87
К 57

Рекомендовано до друку
Вченою радою Київського університету права НАН України,
протокол № 4 від 26 грудня 2011 р.

Рецензенти

М.Р. Селівачов - завідувач кафедри дизайну МІХМД, доктор мистецтвознавства, професор.
І.Г. Кудря - кандидат філософських наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Київського університету права НАН України.

К 57
КОДЬЄВА О.П.

Мистецтво як змінена форма свідомості: навч. посіб. / О.П. Кодьєва ; за заг. ред. О.В. Потехіна ; Київський ун-т права Нац. акад. наук України. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2012. - 207 с.

ISBN 978-966-301-241-4

Посібник присвячений деяким аспектам свідомості, зміненої порівняно з її звичайним станом - станом буденної свідомості. Серед багатьох форм зміненої свідомості автор посібника обрав для розгляду мистецтво як таку форму, що відіграє надзвичайно велику роль у розбудові культури, зокрема української.

Чи не найголовнішим феноменом художньої творчості є її здатність зображувати. Йдеться не тільки про образотворче мистецтво, а й про всі види та жанри мистецтва. Задля кращого розуміння сутності творення художнього образу автор вдається до аналізу основних категорій та понять естетики. Піднімаючи людину над буденністю, мистецтво активізує людську почуттєвість, у своїй магістральній спрямованості виховує найкращі моральні якості людини. Знання механізму дії творчої діяльності необхідне майбутньому юристу.

Для студентів юридичних та інших гуманітарних спеціальностей, які бажають значно розширити і поглибити знання з курсу "Естетика" з позицій розвитку сучасної науки.

УДК 7:165.12

ББК 85 : 87

ISBN 978-966-301-241-4

© Київський університет права НАН України, 2012

©Кодьєва О.П., 2012

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ I. МИСТЕЦТВО ЯК ОБ'ЄКТ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ	
1.1. Чому мистецтво є зміненою формою свідомості	6
1.2. Особливості феномену зображальності	8
1.3. Зображальне у часі і просторі	17
1.4. Якісно-кількісний вимір зображальності	26
1.5. Форма як засіб проявлення зображального начала	29
РОЗДІЛ II. ЕСТЕТИЧНІ ВИМІРИ МИСТЕЦТВА	
2.1. Зображальне в контексті естетичного	40
2.2. Прекрасне як фіксація гармонії	47
2.3. Піднесене як динаміка прекрасного	54
2.4. Трагічне; можливість образотворення	61
2.5. Комічне: образ "переверненого" світу	68
РОЗДІЛ III. ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МИСТЕЦТВА	
3.1. Чи є творче начало головною ознакою зображення у мистецтві?	76
3.2. Ідеал як безконечне у кінцевому	85
3.3. Сутність художнього образу	92
3.4. Знак як "знятий" образ	104
3.5. Символ як найвищий прояв зображального	115
3.6. Зображальні можливості виду, жанру, стилю	123
3.6.1. Образотворче мистецтво	124
3.6.2. Музика	126
3.6.3. Література	132
3.6.4. Театр	140
3.6.5. Кіно і телебачення	143
РОЗДІЛ IV. МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ: ПРОБЛЕМА АВТОРА	
4.1. Психофізіологічний аспект образотворення	149
4.2. Зображення як адекватне світосприйняття	154

РОЗДІЛ V. МИСТЕЦТВО І ПРАВО

5.1. Морально-правовий аспект творчості	172
5.2. Чи може мистецтво бути злочинним?	180
Післямова	189
Загальний список рекомендованої літератури	190
Іменний покажчик	199

ПЕРЕДМОВА

Цей навчальний посібник присвячений деяким аспектам зміненої форми свідомості - зміненої порівняно зі звичайним для середньостатистичної людини станом її буденної (звичної, властивої психічно здоровій людині) свідомості. Юристу необхідно знати особливості такого душевного настрою людини, який відрізняється від її звичайного стану. Адже мотиви і якість людських вчинків залежать від найрізноманітніших чинників, нерідко викликаних особливою формою свідомості, тобто не лише буденними обставинами й умонастроєм, а й різноманітними афектами. Звичайно, слід розуміти й особливості хворобливих станів психіки. Але не тільки. У певному розумінні зміненою формою свідомості можна вважати творчий стан людини, тобто стан як творення, так і сприйняття мистецтва. Сама сутність мистецтва є такою, що її творення і повноцінне сприйняття вимагає особливого настрою, входження у специфічний духовний стан. Посібник присвячений саме світу мистецтва, який водночас і найбільш близький людині (адже цей світ - навкруги), і високий та незбагнений у всій повноті. При цьому слід мати на увазі, що сьогодні світ художньої творчості (мистецтва) багато в чому ще й світ, що шокує. Розібратися в цій сфері - справа нелегка, але необхідна.

Основне у мистецтві - це наявність художнього образу, тобто зображення, або "зображального начала", чи просто "зображального", як заведено у філософії та естетиці. Зображення є не тільки в образотворчому мистецтві (в живопису, графіці, скульптурі, художній фотографії), а й (у вигляді уявлення) скрізь у мистецтві: у літературі, музиці тощо. Ось чому у навчальному посібнику приділяється головна увага зображенню як основному компоненту мистецтва.

Структура посібника відображає різні аспекти опанування людиною мистецтва як форми свідомості, що активізує духовні сили людини, вводить у змінений - піднесений - душевний стан. Побудова посібника сприяє якнайкращому засвоєнню основ естетичної теорії, а також розумінню практичних аспектів морально-правової проблематики, пов'язаної з мистецтвом.